

Przejrzysta Polska

Liczymy na gminy i powiaty. Może łatwiej będzie przejrzystą, uczciwą i skuteczną Polskę budować od dołu, w samorządach?

Ta kampania społeczna startuje w chwili, gdy odkrywając kolejne wątki afery Orlenu, jesteśmy jako społeczeństwo rozczarowani, przerażeni i wściekli na polską politykę.

Umacnia się przekonanie, że uczciwi do polityki nie idą, że ludzie władzy uczciwi nie są, że całą politykę przeżera korupcja. Takie ostateczne skreślenie klasy politycznej – paradoksalnie – tylko nasila demoralizację jej przedstawicieli.

Ta ponura diagnoza dotyka też polityków szczebla lokalnego. Gdy politycy na gorze drabiny władzy łamią nasze zaufanie, pęka ono na wszystkich szczeblach. To jest przekleństwo samorządów.

Dlaczego samorządy

A przecież, robiąc bilans 15 lat Polski na wolności, możemy uznać, iż wskrzeszenie

idei samorządu to jeden z niewielu niekwestionowanych sukcesów.

Może więc łatwiej będzie przejrzystą Polskę budować od dołu? Wspierać uczciwość i skuteczność działań lokalnych.

Jesteśmy realistami, nie tworzymy jakiegś samorządowej utopii. Wiele patologii wielkiej polityki przeniosło się na poziom lokalny. Wiele samorządów ma na sumieniu grzech upartyjnienia, są przypadki korupcji, częsta jest niesprawność organizacyjna.

Wierzmy jednak, że politycy i urzędnicy lokalni nie chcą temu ulegać i mają ambicję, by pracować lepiej. Chcą się wyrwać z paraliżującego myślenia: *obywatele nam nie ufają, a zresztą nawet gdybyśmy chcieli coś zrobić, to na nic nie ma pieniędzy, a my sami jesteśmy tak niedopłacani...*

Chcą odejść od myślenia o władzy – też lokalnej – jak o zdobyczy. Chcą – przynajmniej wielu chce – myśleć o niej jak o służ-

bie publicznej i osobistym, zawodowym wyzwaniu.

W całej Polsce jest wiele przykładów takich właśnie samorządów.

Uczyć się moralności

Rolą mediów w demokracji jest krytykować i demaskować. Ale warto czasem wesprzeć rzeczy dobre. W naszej kampanii zakładamy dobrą wolę samorządowców. Nie tropimy w niej afer korupcyjnych, ale zapraszamy samorządy, by dały sygnał, że chcą się doskonalić.

Nie jesteśmy przy tym pięknoduchami, nie ograniczamy się do moralnych apeli. Wręcz przeciwnie, wiemy, że uczciwości można się uczyć, że można ją wywoływać, tworząc odpowiednie warunki.

Nasza kampania ma takie warunki stworzyć. Chcemy udowodnić, że profesjonalizm i uczciwość to mogą być dziś wymierne atuty. Że dyplom akcji „Przejrzysta Pol-

ska” zostanie doceniony nie tylko przez lokalną społeczność, że za pośrednictwem sieci internetowej i „Gazety Wyborczej” będzie można pochwalić się nim w całym kraju.

Przejrzystość może wydawać się ryzykowna, bo oznacza poddanie się kontroli, ocenie. Ryzyko ma swoją cenę, ale i swoje korzyści. Inwestorzy, mając do wyboru kilka lokalizacji, mogą wybrać gminę, gdzie wszelkie pozwolenia i inne procedury są przejrzyste i akceptowane przez lokalną społeczność.

Naszą receptą na skuteczność i uczciwość ma być przestrzeganie sześciu zasad rządzenia. Działania władz mają być: ♦ przejrzyste, czytelne, zrozumiałe oraz ♦ przewidywalne, co oznacza systematyczne informowanie o bliższych i dalszych planach władz. Szczególną uwagę zwracamy na ♦ rozliczalność, czyli ujawnianie, na co wydawane są nasze pieniądze. Urzędy gminne i powiatowe powinny też wprowadzić ♦ procedury przeciwdziałania korupcji, opracować odpowiednie kodeksy etyczne i zadbać o czytelne kryteria naboru pracowników, bo monetą korupcji staje się dziś często sama praca. Samorządowcy powinni też bezwzględnie ♦ premiować i rozwijać fachowość urzędników. Szósta zasada dotyczy ♦ rozwijania partycypacji społecznej, zachęcania i stwarzania obywatelom szans na współdziałanie z władzami.

Wokół tych zasad zbudowaliśmy akcję. Wierzmy, że dzięki niej zmniejszy się przestrzeń dla zachowań nieetycznych, że stopniowo wykształcą się mechanizmy kontroli władzy. Że powstanie takie środowisko, w którym trudno będzie brać, bo nie trzeba będzie dawać.

Zadania do wykonania

Zasady naszej akcji przełożyliśmy na konkrety. Proponujemy m.in., by do codziennej praktyki samorządów wprowadzić głosowanie imienne, a niewielkim grupom mieszkańców dać inicjatywę uchwałodawczą.

Proponujemy tworzenie banków pomysłów, w których obywatele mogliby składać – omijając trudny i formalny tryb – swoje pomysły, jak zmienić, ulepszyć swoje najbliższe otoczenie.

Jedno z zadań polega na wprowadzeniu przejrzystej procedury naboru na każdy wakat w urzędzie i konkursu na stanowiska kierownicze.

Proponując przygotowanie przez urząd gminy książeczki zatytułowanej „Skąd mamy pieniądze i na co je wydajemy”, chcemy, by był to dokument czytelny dla Kowalskiego.

Akcji nie robimy w ciemno, w rocznym programie pilotażowym „Przejrzysta Gmina” realizowanym wspólnie z naszymi partnerami (Fundacja Rozwoju Demokracji Lokalnej, Polsko-Amerykańska Fundacja Wolności, Fundacja Batorego, Centrum Edukacji Obywatelskiej i Bank Światowy) wzięło udział 15 gmin i powiat (po jednym uczestniku z każdego województwa). Po dziesięciu miesiącach trwania programu, tuż przed końcem, widać efekty. Już wiemy, że to działa!

Akcja będzie obecna w portalu gazeta.pl/przejrzystapolska. Tam znajdą się informacje, zadania, wiadomości o postępach w ich realizacji. A także fora dyskusyjne dla mieszkańców, które mają pełnić funkcję kontroli społecznej w stylu XXI wieku.

Oprawę graficzną akcji robią młodzi graficy. Niech zaistnieje w przestrzeni publicznej. Otworzyliśmy akcję festynem na warszawskim placu Zamkowym, gdzie – choć sprawa jest śmiertelnie poważna – nie było ani śladu zadęcia. Pokazaliśmy, że nie jest to kolejny nudny program reformy administracji z góry skazany na niepowodzenie, który sprowadza się do tego, że na kilku konferencjach garnitury spotykają garnitury.

W pospolitym ruszeniu siła, liczymy więc na Wasz masowy udział.

MICHAŁ SOŁTYSIAK

Akcja w skrócie

- ♦ Akcja potrwa do końca 2005 roku.
- ♦ Zapraszamy wszystkie gminy i powiaty w Polsce. Wysyłamy im komplet materiałów o akcji, w tym kartę zgłoszeniową.
- ♦ Władze samorządowe zgłaszają się, odsyłając kartę zgłoszeniową z podpisem wójta (burmistrza, prezydenta czy starosty) do końca 2004 roku.
- ♦ Udział polega na zrealizowaniu minimum sześciu zadań obowiązkowych oraz zadań dodatkowych.
- ♦ Zadania odpowiadają sześciu zasadom dobrego rządzenia: przejrzystości, przeciwdziałaniu korupcji, partycypacji społecznej, przewidywalności, fachowości i rozliczalności (zgodnie z „Modelem Przejrzystej Gminy” opracowanym dla Fundacji im. Stefana Batorego przez Andrzeja Szeniańskiego przy współpracy Grażyny Praweńskiej-Skrzypek).
- ♦ Zgłaszając się do akcji, samorządy otrzymają stronę-wizytówkę swej gminy. Tam też pojawiają się informacje o wybranych zadaniach i sprawozdania z ich realizacji.
- ♦ Na wykonanie zadań uczestnicy mają maksymalnie 12 miesięcy, minimum trzy trzeba zaliczyć do końca września 2005 roku.
- ♦ Po zaliczeniu zadań przez organizatorów samorząd dostanie dyplom „Przejrzystej Polski” i znajdzie się na specjalnej „mapie przejrzystości”.
- ♦ Akcję masową poprzedził projekt pilotażowy „Przejrzysta Gmina” z udziałem 15 gmin i powiatu, w którym testowaliśmy model i zadania.
- ♦ 16 samorządów z pilotażu będzie – każdy w swoim województwie – pełnił funkcję konsultanta dla innych uczestników.
- ♦ Informacje o programie i regulamin na www.gazeta.pl/przejrzysta-polska.

Organizatorzy akcji „Przejrzysta Polska”: ♦ „Gazeta Wyborcza” ♦ Polsko-Amerykańska Fundacja Wolności ♦ Program przeciw Korupcji Fundacji im. Stefana Batorego ♦ Fundacja Rozwoju Demokracji Lokalnej ♦ Centrum Edukacji Obywatelskiej ♦ Bank Światowy. Patronat medialny – Telewizja Polska i I PR Polskiego Radia

POLSKO-AMERYKAŃSKA FUNDACJA WOLNOŚCI POLSKO-AMERICAN FREEDOM FOUNDATION

FUNDACJA BATOREGO

Fundacja Rozwoju Demokracji Lokalnej

-CEO- CENTRUM EDUKACJI OBYWATELSKIEJ

